

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XII. Occurritur argumentis Philosophistarum, formalem & actuaalem
malitiæ advertentiam requirentium ad formale peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

CAPUT XII.

Occurritur argumentis Philosophistarum, formalem & actualem malitia aduertentiam requirentium ad formale peccatum.

110 **O**bjicies 1°. cum Caramuele in Apologemate contra Fagnanum: Propositio ista, *Ut actio quapiam peccaminosa sit, oportet ut procedat ab homine, qui noscit & percipit, quid boni malivè in ea sit, &c.* à Doctoribus Lovaniensibus immeritò censurata fuit, cum sit evidens & de fide. Evidens: quia nihil volitum, quin præcognitum; & nihil malum, bonumvè, nisi volitum. Est de fide: homo enim nonnisi volens peccat.

Respondeo negando antecedens. Ad ejus probationem nego assumptum pro utraque parte. Quamvis enim homo nonnisi volens peccet; ad peccandum necesse non est quòd id velit formaliter & directè, sed sufficit quòd id velit virtualiter & indirectè. Ad quod non requiritur formalis & actualis cognitio, seu consideratio malitiæ, sed sufficit virtualis & interpretativa, consistens in eo quòd peccator possit & debeat considerare, sitque ipsi voluntarius defectus actualis considerationis. Tunc enim scire & debere scire, secundum jura & Doctores, æquiparantur. *L. quod se mihi ff. de reb. cred.* Proinde peccator tunc censetur virtualiter scire; sicut voluntas velle virtualiter censetur omissionem Sacri (tamen eam voluntate actuali non velit) dum non vult audire, cum audire possit & debeat. Proinde tunc non totaliter tollitur cognitio: quia non tollitur potestas & obligatio cognoscendi. Tollitur quidem consideratio actualis in particulari operabili; verum hoc ipsum voluntarium est. Cum voluntas possit & teneatur debitam sibi considerationem procurare, voluntariaque ipsius impedimenta tollere.

111 **I**nstabis cum Vasquez, Suarez, & Terillo: non est in potestate hominis considerare malitiam, cujus considerandæ nulla menti occurrit cogitatio, nec dubium, nec scrupulus. Quando enim nulla menti occurrit considerandæ malitiæ cogitatio, vel dubium, vel suspicio, vel scrupulus, consideratio malitiæ est impossibilis; inconsideratio proinde est invincibilis. *Quis enim nesciat non esse in hominis potestate quòd sciat?* inquit Augustinus 1. de spir. & lit. c. 35. Enimverò nisi prima cogitatio, ex qua nostra incipit consultatio, naturaliter vel casu nobis occurrat, consultare non possumus nec deliberare, secundum Philosophum 7. Ethic. ad Eudem. versus finem. Denique homo se applicare non potest ad aliquid considerandum, nisi præcedat cogitatio aliqua, quâ voluntas moveri possit (ait Suarez de Censur. disp. 4. sect. 8.) quia homo non applicat se ad considerandum, nisi per voluntatem, nec voluntas movet se nisi præviâ cognitione. Ergo quando nulla talis cogitatio in mentem subit, quâ possit voluntas ex-

citari ad volendam vel procurandam considerationem, non est in potestate hominis se ad illam movere & applicare. Tunc ergo inconsideratio homini imputari non potest: utpote involuntaria & invincibilis.

Respondeo negando antecedens, dum in potestate hominis est tollere voluntarium impedimentum, ex quo provenit quòd nulli menti occurrat cogitatio, v. g. passionem, prævum habitum, voluntariam ad impertinentia distractionem, &c. Quamvis ergo in potestate hominis non sit, quid ei veniat in mentem; in potestate hominis est impedire bonam cogitationem, de cavenda v. g. hic & nunc Dei offensa; sicut & in potestate hominis est impedimentum bonæ istius cogitationis tollere. Et tunc, ut angelicè Doctor Angelicus 1. 2. q. 6. a. 7. ad 3. non tollitur potestas cognoscendi: quia non tollitur potestas auferendi voluntarium impedimentum actualis cognitionis, ut patet in eo, in quo passio seu concupiscentia actualem impedit cognitionem. Quo casu non totaliter tollitur cognitio (ait S. Doctor) quia non tollitur potestas cognoscendi, sed solum consideratio actualis in particulari agibili. . . . Potest enim voluntas passioni resistere. Et quamvis excæcati, consummataque malitiæ peccatores id subinde non possint, impotentia ista provenit ex voluntaria culpa ipsorum. Proinde non est antecedens & involuntaria, sed consequens & voluntaria. Quæ profectò non excusat; uti etiam de ignorantia docet S. Thomas lect. 7. in cap. 1. epist. ad Rom. *Enimverò tunc ignorantia culpam excusat, cum sic præcedat culpam, ut non causetur ex culpa: si autem ignorantia causetur ex culpa, non excusat culpam subsequentem.*

112 Quod autem Suarez & Vasquez ex Philosopho addunt: nisi prima cogitatio, ex qua boni prosequendi, malivè declinandi consultatio incipit, naturaliter vel casu nobis occurrat, consultare non possumus. Non est satis Christianum, sed vel Ethnicum, vel Pelagianum. Ethnicum, si prima boni prosequendi, malivè declinandi cogitatio tribuatur casui, seu fortunæ. Pelagianum, si tribuatur nobis: cum Deo gratiaque ipsius tribuenda sit, qui gratiam suam non negat, non habentibus obicem illius, eamque ut oportet petentibus. Neque enim sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra à Deo est. 2. Cor. 3. Denique additum illud non est satis Christianum: utpote ex quo sequitur (contra principia vitæ Christianæ; doctrinamque Ecclesiæ) quamlibet enorme sit, quod committitur contra legem Dei, non esse nisi peccatum philosophicum, si committatur ab eo qui nullam habet cogitationem actualem, quòd sit contra legem Dei, sed contra rationem naturalem dumtaxat; imò ne quidem esse peccatum philosophicum, si ne hoc quidem actu cogitetur. Sequitur 2°. quòd ignorantia invincibilis absolute necessaria non sit ad evadendam culpam imputabilem coram Deo, in tali commisso; sed sufficiat esse commissum

absque alia actuali cogitatione, quam satisfaciendi passioni suae; eò quòd longà quis consuetudine assuetus sit magno ardore prosequi quidquid sensibus aridet, vel quidquid superbiam avaritiamve fatiat, tamquam verum suum bonum.

De similibus S. Thomas 1. 2. q. 94. a. 6. dicit quòd lex naturalis, quantum ad praecepta communissima, nullo modo potest à cordibus hominum deleri in universali; deletur tamen in particulari operabili, secundum quod ratio impediatur applicare commune principium ad particularis operabile, propter concupiscentiam, vel aliquam aliam passionem. Quantum vero ad alia praecepta secundaria, potest lex naturalis deleri à cordibus hominum (ita ut faciens contra eam non habeat hinc & nunc conscientiam quòd faciat contra eam) vel propter malas persuasiones (eo modo quo etiam in speculativis erroribus contingunt circa conclusiones necessarias) vel etiam propter pravas consuetudines, & habitus corruptos: sicut apud quosdam non reputantur latrocinia peccata, vel etiam vitia contra naturam, ut etiam Apostolus dicit ad Rom. 1. Non ideo tamen ista sunt, vel fuerunt excusabilia: quia ignorantia incogitantiaque ex personali culpa corruptioneque profecta non excusat: quia non est invincibilis, sed vincibilis & superabilis, pravas illas consuetudines habitusque corrigendo. Talemque incogitantiam, ignorantiamque S. Doctor 1. 2. q. 6. a. 8. consequentem vocat, non antecedentem: *Hic igitur modo voluntaria dicitur ignorantia, sive cum aliquis actu non considerat, quòd considerare potest & debet; quae est ignorantia mala electionis, vel ex passione, vel ex habitu proveniens; sive cum aliquis notitiam, quam debet habere, non curat acquirere.*

113 Objicies 2°. cum Casuistarum Apologia pag. 23. & seqq. sequuntur ex assertione nostra perniciosae scandalosaeque consequentiae, videlicet 1°. ingentem Christianorum turbam damnari, ignorantem contra Decalogum peccando. 2°. imputari blasphemias, aliaque ejusmodi peccata, absque ullo conscientiae remorsu, malitiaeque advertentia, à perdita vitae hominibus commissa. Quae tamen ipsis libera non sunt, sed actiones brutales, potius quam humanae.

114 Respondeo negando antecedens. Neutra enim consequentiarum illarum scandalosa est, vel perniciosa. Non prima: cum ex Evangelio habeamus, majorem Christianorum partem ob salutis incuriam perire, inexcusabileque esse, qui peccant ex ignorantia vel incogitantia proveniente ex culpa. Nec secunda: quia eo ipso homines imputabiliter peccant, quo se voluntarie culpabiliterque reddunt similes jumentis insipientibus. Nec tamen perdita vitae hominum blasphemias, aliaque ejusmodi peccata, absque conscientiae remorsu commissa, per omnia sunt actiones brutalibus similes. Quia licet ad malitiam non advertant formaliter & actu, advertunt virtualiter

& interpretative. Quod sufficit ad libertatem.

Objicies 3°. cum Terillo in reg. mor. p. 2. q. 63. n. 6. S. Thomas, S. Bonaventura, alique veteres Authores passim tradunt, inordinatos concupiscentiae motus ad peccatum non imputari, nisi ratio actu advertat ad malitiam, perfectamque advertentiam requirunt ad mortalem imputationem. Quòd si ita est de inordinatis concupiscentiae motibus, idem de aliis peccatis dicendum. Videri potest S. Thomas de verit. q. 15. a. 4. ad 10. Bonaventura in 2. dist. 24. super 2. textus. Henricus quodlib. 6. q. 32. D. Antoninus 2. p. tit. 5. c. 1. §. 5.

Respondeo 1°. Veteres illos solùm loqui de necessariis ad hoc ut contentus in delectationem carnalem, vel morosam cogitationem, naturaliter, & sine causa voluntarie data exurgente, sit peccatum mortale; nec ad hoc requirere quòd ratio actu perpendat delectationem esse peccatum; sed quòd id perpendat actu vel virtute, seu interpretative. Nam S. Thomas loco citato: *Antequam (inquit) ratio delectationem perpendat, vel nocumentum ipsius, id est ipsam pertrahere in peccatum & praecipitium, non habet interpretativum consensum.* Ad quem proinde consensum non requirit quòd ratio actu perpendat delectationis nocumentum, seu pertractionem in peccatum, sed vel delectationem, vel nocumentum, ut constat ex disjunctiva quam facit. Solùm proinde requirit quòd ratio perpendat actum qui est voluntatis objectum. Cui si malitia sit intrinsicè annexa; ad hoc ut indirectè seu interpretative volita censeatur, sufficit quòd intrinsicè annexa sit actui, in quem voluntas consentit, possitque & debeat ab agente cognosci. Tunc enim cognoscitur indirectè seu interpretative, uti manifestè supra audivimus ex S. Doctore. Et hoc est quòd S. Bonaventura loco citato expressè observavit, dicens: *Qui in tali delectatione, advertens periculum, vel debens advertere, voluntarie versatur, exponit se discrimini, quando negligit repellere.* Similiter Henricus posteaquam dixit, confessionem in delectationem debere esse deliberatam, non subreptitiam, tuncque esse deliberatam, quando, postquam ratio percipit delectationem, & advertit judicando eam esse illicitam, adhuc voluntas se tenet in ea, id explicans subjungit, non esse necesse quòd istud rationis iudicium precedat actu, sed sufficere si debuerit praecessisse: *Quia planè consentire contingit in delectationem, vel verè, vel interpretative. Verè, quando verè (id est actu) praecessit iudicium rationis. Quòd sit quando ex delectatione voluntatis in tantum absorbetur ratio, ut non possit intendere iudicio, & negligit voluntas movere rationem ad iudicandum, & permittit transire tempus, quo posset deliberare... seu movere rationem ad iudicandum, ut possit eligere repellere delectationem, & refranare appetitum sensibilem.* Idem de S. Antonino non poterit non sentire, quisquis ipsum loco al-

legato diligenter perpenderit, & ibidem c. 9. §. 2. consuluerit, dicentem: *Qui ergo perpetraret fornicationem, usuram, simoniam, mendacium, vel consentiret in illicitam carnis delectationem, & huiusmodi, ex ignorantia nesciens esse peccata, non excusatur à damnatione.* Deleat proinde Terillus id quod numero 11. scribit: *Constans antiquorum Theologorum, & quidem præcipuorum opinio est, quòd absque actuali advertentia de malitia peccati, nullum committatur peccatum mortale.* Perpicua namque S. Thomæ, aliorumque Veterum pro assertione nostræ testimonia Terillianæ istius assertionis falsitatem manifestè demonstrant.

115 Respondeo 2.º. illam Veterum doctrinam nihil contra assertionem nostram facere. Quia inordinatos illos concupiscentiæ motus, ad quos ratio non advertit, à peccato solùm excusat, dum exurgunt absque causa eorum voluntariè & culpabiliter posita, cumque tali advertentiæ defectu, ut defectus iste non sit culpabilis in ejusmodi causa. In qua si voluntarius sit, culpabilisque, sicut & isti motus, eos à peccato nulla excusavit Antiquitas. Quia tunc non deest perfectus consensus, & advertentia interpretativa. Quæ (secundùm antiquos Doctores) sola sufficit.

116 Objicies 4.º. cum eodem: ut inadvertentia, sicut & ignorantia, voluntaria sit in causa, in ea debet esse prævisa, in specie, vel in genere, distinctè vel confusè. Cum de ratione voluntariè sit, quòd procedat ab intrinseco, cognoscente singula, in quibus est actio.

Respondeo distinguendo antecedens: in ea debet esse prævisa formaliter & actu, nego: formaliter, vel virtualiter, seu interpretativè, concedo. Virtualiter autem, seu interpretativè prævideri censetur, dum prævideri potest & debet, estque culpa hominis quòd formaliter & actu non prævideatur, uti docet S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 3. ad 3. Hic proinde militat quod Almainus tradit in Moral. c. 1. in fine: *Sine formali cognitione non potest esse voluntarium formaliter; sed bene virtualiter & interpretativè.*

117 Objicies 5.º. Inadvertentia ad actum, facit actum involuntarium & inimputabilem. Ergo inadvertentia ad malitiam, facit malitiam similiter involuntariam & inimputabilem.

Respondeo antecedens esse verum, si inadvertentia ad actum nec directè nec indirectè voluntaria sit: secus si voluntaria sit directè vel indirectè, ut perspicuum est in eo, qui absque debita præcautione, inadvertenter occidit hominem, putans occidere feram; vel inadvertenter alienam incendit domum, ejaculando in avem, stramineo illius tecto insidentem, quòd stramineum esse non advertit; siquidem voluntariè occidit, & incendit, licet inadvertenter.

118 Objicies 6.º. Quando advertentia minuitur, peccatum minuitur. Ergo quando advertentia simpliciter, seu totaliter aufertur, peccatum simpliciter, seu totaliter aufertur. Sic enim se

haber simpliciter ad simpliciter, sicut secundum quid ad secundum quid.

Respondeo negando consequentiam, intellectam de advertentia actuali. 1.º. quia hæc simpliciter necessaria non est ad peccatum, sed sufficit virtualis & interpretativa. Objectum verò axioma procedit in simpliciter necessariis. Neque enim sequitur, minor est commoditas, eundi Coloniam equo, quàm rhedâ. Nulla ergo est commoditas eundi Coloniam, si nullus equus habeatur: utpote ad commoditatem istam simpliciter haud necessarius. 2.º. simpliciter & totaliter non tollitur advertentia, dum advertendi debitum manet, & potentia, estque culpa hominis, quòd actu non advertat, uti docet S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 7. ad 3. Eò quòd utique tunc haud tollatur advertentia virtualis & interpretativa, Quæ ad peccatum sufficit.

Objicies 7.º. Ad peccandum requiritur 119 libertas à necessitate, possibilitateque divina servandi mandata. Igitur necessaria est Dei mandatorumque ipsius cogitatio. Utpote quæ deficiente, non adest gratia sufficiens (hanc enim necessariò præcurrit aliqua servandi mandati divini, cavendique peccati cogitatio) sine gratia verò sufficiente non adest libertas à necessitate peccandi, nec possibilitas divina mandata servandi.

Respondeo ad peccandum requiritur libertatem à necessitate absoluta, antecedente & involuntaria; non à necessitate ex suppositione, consequente & voluntaria. Defectum proinde gratiæ sufficientis provenientem ex culpa & voluntate propria, non præjudicare libertati ad peccandum necessaria; nec mandata Dei reddere impossibilia, impossibilitate absolutâ, antecedente & involuntariâ, sed impossibilitate ex suppositione, consequente & voluntariâ. Quam doctrina Sanctorum excusare negat à peccato. Confer ea quæ dixi lib. 9. cap. 24. 25. & seqq.

CAPUT XIII.

Occurritur Adversariorum objectionibus ex Scriptura & Patribus.

PRIMò objiciunt illud Joan. 9. *Si cæci esse. 120 tis, non haberetis peccatum.*

Respondeo cum Augustino ad illum locum, genuinum sensum esse, *si cæci essetis, id est (inquit Augustinus) si vos cacos adverteretis, si vos cacos diceretis, & ad Medicum curreretis... non haberetis peccatum: quia veni ego auferre peccatum. Nunc verò dicitis, quia videmus. Et idèò peccatum vestrum manet: Quare? quia dicendo, videmus, Medicum non queritis, in cecitate vestra remanetis.* Est autem cecitas ipsa peccatum, ut antè dixit. Et idèò Salvator Matth. 15. ait: *Si cacus caco ducatum præstet, ambo in foream cadunt. Quibus verbis terret non solum cacum sequentem, sed & cacum ducentem.*

Secundò